

ADRODDIAD I'R CABINET

27 Mehefin 2017

Aelod Cabinet:	Cynghorydd Gareth Thomas
Pwnc:	Dyfodol Darpariaeth Addysg yn Nalgylch Y Berwyn
Swyddog Cyswllt:	Garem Jackson – Pennaeth Addysg

Y penderfyniad a geisir/pwrpas yr adroddiad

Pwrpas yr adroddiad yma yw adrodd yn ôl i'r Cabinet ar y sefyllfa ddiweddaraf ynghylch y cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Reolir yn nhref Y Bala, yn unol â phenderfyniad y Cabinet ar 14 Chwefror 2017.

Yn ogystal, fe geisir cefnogaeth y Cabinet i'r argymhellion canlynol:

- Tynnu'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru) yn ei ôl, yn unol ag adran 55 (5) o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013.
- Yn ddarostyngedig ar dderbyn cefnogaeth i'r argymhelliad uchod (i), comisiynu adroddiad pellach ar gyfer Medi 2017 i gyflwyno model amgen ar gyfer ymgynghoriad sy'n cyfarch a chyd-fynd â gofynion yr Achos Busnes sydd wedi ei gymeradwyo gan y Llywodraeth.
- Dirprwyo'r hawl i'r Aelod Cabinet Addysg gynnal rhag-ymgynghoriad gyda'r Eglwys yng Nghymru yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013 ac adrodd ar y canlyniadau i'r Cabinet ym mis Medi 2017.

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn gofyn am ganiatâd y Cabinet i dynnu'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru) yn nhref Y Bala yn ei ôl, yn unol ag adran 55 (5) o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013.
- 1.2 Cyflwynwyd adroddiad ger bron y Cabinet ar 14 Chwefror 2017 i argymhell "ymgynghori â chyrff llywodraethu ysgolion dalgylch Y Berwyn ar yr opsiwn i dynnu'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Reolir" yn ei ôl. Cefnogwyd yr argymhelliad gan nodi'r angen i ganfod barn Cyrff Llywodraethol yr ysgolion am dynnu'r cynnig yn ei ôl.
- 1.3 Dychwelir y mater i'r Cabinet i ail ystyried y sefyllfa yng nghyd-destun y datblygiadau diweddaraf.

2. CEFNDIR

- 2.1 Dychwelwyd y mater yma i'r Cabinet yn wreiddiol ar 13 Rhagfyr 2016, mewn ymateb i ohebiaeth, dyddiedig 9 Medi 2016, gan gyfreithiwr Esgobaeth Llanelwy oedd yn nodi eu gwrthwynebiad, o safbwynt cyfreithiol, fod yr awdurdod yn gweithredu fel hyrwyddwr/cynigiwr ar gyfer y cynnig i sefydlu ysgol wirfoddol gyda chymeriad crefyddol. Derbyniwyd gohebiaeth bellach gan gynrychiolwyr yr Eglwys yn cynnig datrysiadau posib ar gyfer y sefyllfa ynglŷn â dyfodol safle Ysgol Beuno Sant. Yng ngoleuni'r trafodaethau a'r datblygiadau hyn, yn ei gyfarfod ar 13 Rhagfyr 2016, penderfynodd y Cabinet:

"(G)ohirio ystyried yr argymhellion yn yr adroddiad er mwyn ystyried yr ohebiaeth ddiweddaraf a dderbyniwyd gan yr Eglwys yng Nghymru ynghyd a'r farn gyfreithiol a dderbyniwyd hefyd. Rhoi amser i swyddogion gynnal trafodaethau lleol pellach."

- 2.2 Yn unol â phenderfyniad y Cabinet ym mis Rhagfyr, cynhaliwyd cyfarfod gyda Phenaethiaid, Cadeiryddion Llywodraethwyr ac Aelodau Lleol Y Bala, yn ogystal â chynrychiolydd ar ran Esgobaeth Llanelwy ar 18 Ionawr 2017 er mwyn rhoi diweddariad ar y sefyllfa ac eglurhad o benderfyniad y Cabinet ym mis Rhagfyr.
- 2.3 Yn dilyn hynny, ym mis Ionawr, derbyniwyd gohebiaeth gan gyrff llywodraethol 2 o ysgolion y dref yn datgan diffyg cefnogaeth i statws Eglwysig yr ysgol newydd, gan ofyn i'r Cyngor gynnal ymgynghoriad o'r newydd i ail edrych ar elfen statws yr ysgol arfaethedig. Yn ogystal, derbyniwyd deiseb gyda dros 1,000 o lofnodion yn galw ar Gyngor Gwynedd i "ddiddymu'r bartneriaeth gyda'r Eglwys yng Nghymru ac i ail hyrwyddo'r prosiect fel un 'cymunedol'".
- 2.4 Mewn ymateb i'r pryderon lleol, ar 25 Ionawr 2017, cyhoeddodd yr Eglwys yng Nghymru ddatganiad i'r wasg, yn cadarnhau ei hymrwymiad i'r cynllun arfaethedig yn Y Bala – ceir hyd i gopi o'r datganiad yn **atodiad 4**.
- 2.5 Ar 14 Chwefror 2017, cyflwynwyd adroddiad pellach i'r Cabinet (**atodiad 3**) a cefnogwyd yr argymhellion i:

"...ymgyngori â chyrrff llywodraethu ysgolion dalgylch Y Berwyn ar yr opsiwn i dynnu'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru) yn nhref Y Bala yn ei ôl, yn unol ag adran 55 (5) o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 - gyda'r bwriad o ddychwelyd i'r Cabinet i adrodd ar ganlyniad yr ymgynghoriad a chynnig argymhellion ar y ffordd ymlaen."

3. DIWEDDARIAD

- 3.1 Fel y nodir mewn adroddiadau blaenorol, byddai unrhyw newid i'r cynnig presennol yn golygu adolygiad o'r cynnig sydd wedi ei gadarnhau a dilyn proses Adran 55(5). Fodd bynnag, cyn dod i'r casgliad ar y ffordd ymlaen, mae'r Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013 yn nodi'r angen i gynnal ymgynghoriad gyda chyrrff llywodraethu'r ysgolion sydd yn cael eu heffeithio gan y bwriad.
- 3.2 Yn unol â phenderfyniad y Cabinet ym mis Chwefror, rhwng **1 a 15 Mawrth 2017**, cynhaliwyd ymgynghoriad gyda chyrrff llywodraethol ysgolion dalgylch Y Berwyn. Fel rhan o'r ymgynghoriad, gofynnwyd i'r cyrrff ymateb trwy nodi oes oeddent yn cytuno neu'n anghytuno â chynnig yr awdurdod lleol, sef:
- "Tynnu'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19, Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru) yn ei ôl, yn unol ag adran 55(5) o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013."*
- 3.3 Derbyniwyd ymateb gan pob un o'r 6 corff llywodraethol perthnasol. Roedd yr holl ymatebion a dderbyniwyd yn cefnogi cynnig yr awdurdod lleol i dynnu'r cynnig presennol yn ei ôl. Ceir hyd i gopi o ymatebion y cyrrff llywodraethol yn **atodiad 2**.
- 3.4 Cynhaliwyd trafodaethau gydag Esgobaeth Llanelwy er mwyn ystyried y ffordd ymlaen. Yn dilyn y trafodaethau hynny, ar 15 Mehefin 2017, derbyniwyd gohebiaeth gan gynrychiolydd Esgobaeth Llanelwy/Eglwys yng Nghymru ynglŷn â'r cynnig i ad-drefnu darpariaeth addysg yn nalgylch Y Bala (**atodiad 1**). Yn gryno, fe ddatgenir yn y llythyr fod yr Esgobaeth yn derbyn nad yw cyrrff llywodraethol ysgolion y dref yn gefnogol o'r cynnig presennol ac mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn yr ymateb gan y gymuned, sydd yn cynnwys carfan uchel o rieni disgyblion yn yr ysgolion a effeithir. Yn sgil hynny, a chan bwysleisio mai eu prif flaenoriaeth yw anghenion disgyblion (presennol, ac i'r dyfodol) yr ysgol newydd, fe ddatganai'r Eglwys:

"Fe fuon ni'n trafod y mater am yn hir gyda swyddogion Cyngor Gwynedd, aelodau etholedig lleol a Chadeiryddion yr Ymddiriedolwyr ac roedd pawb yn gytûn y dylen ni weithio gyda'n gilydd i ddod â'r mater hwn i gasgliad boddhaol yn y pen draw."

Er mwyn galluogi hyn y ddigwydd, fe fydd yr Esgobaeth, mewn partneriaeth â Chyngor Gwynedd, yn cytuno â chais y Cyrff Llywodraethol a'r gymuned ehangach ynghylch statws y campws dysgu 3-19 newydd. Bydd hyn yn caniatáu cynnal ymgynghoriad newydd ond hefyd yn gadael i'r gwaith adeiladu fynd rhagddo, gan ddiogelu'r buddsoddiad yn Y Bala a Phenllyn."

4. YSTYRIAETHAU

- 4.1 Mae adran 55 (2) o Ddeddf 2013 yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r Cyngor, fel y cynigydd, weithredu ar y cynnig yn unol â'r hyn a gymeradwywyd neu y penderfynwyd arno, oni bai ei fod yn penderfynu yn unol ag adran 55 (5) :
“....os yw wedi ei fodloni—

(a) y byddai gweithredu'r cynigion yn afresymol o anodd, neu

(b) bod yr amgylchiadau wedi newid cymaint ers i'r cynigion gael eu cymeradwyo o dan adran 50 neu 51 neu eu penderfynu o dan adran 53, y byddai'n amhriodol gweithredu'r cynigion.”

Byddai canfyddiad o'r fath, yn unol ag adran 55 (8), gyfystyr â phenderfyniad i beidio â gweithredu'r cynigion o gwbl, ac ni fyddai modd cau ysgolion Y Bala nac agor y Campws newydd, heb i broses statudol lawn, gan gynnwys ymgynghoriad statudol, gael ei ail gychwyn ac i gynigion newydd gael eu cyhoeddi yn dilyn ymgynghoriad o'r fath.

- 4.2 Mae'r weithred o sefydlu'r Campws newydd, sy'n gofyn am lefel sylweddol o gefnogaeth gymunedol yn ogystal ag ymgysylltiad a chyfranogiad gweithredol llywodraethwyr profiadol, yn debygol o gael ei beryglu gan y sefyllfa bresennol. Fel yr adroddwyd ym mharagraff 3.4 uchod, mae'r esgobaeth hefyd wedi cydnabod y sefyllfa hon fel un sy'n effeithio ar eu cyfranogiad yn y prosiect. Am y rhesymau hyn, ystyria'r Cyngor y dylid ail ystyried y cynnig gyda'r bwriad o ddatblygu opsiynau amgen. Yr unig ffordd briodol o wneud hyn yw drwy dynnu'r cynnig presennol yn ei ôl ac ymgymryd â phroses ymgynghori yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion.

- 4.3 Mae'r Cyngor yn nodi'r ymatebion i'r ymgynghoriad diweddar gyda'r Cyrff Llywodraethol, fel y cyfeirir ato ym mharagraff 3.2 uchod, a deuir i'r casgliad y dylid gweithredu adran 55(5) o'r Ddeddf Trefniadaeth Ysgolion 2013 er mwyn tynnu'r cynnig presennol yn ei ôl. Mae'r casgliad hwn yn seiliedig ar y rhagdybiaeth y byddai'n afresymol o anodd ac yn amhriodol i weithredu'r cynnig oherwydd diffyg cefnogaeth y llywodraethwyr i'r cynnig presennol ar gyfer yr ysgol newydd yn nhref Y Bala.

5. YSTYRIAETHAU ERAILL

- 5.1 Dyma ffactorau a risgiau eraill sydd angen i'r Cabinet fod yn ymwybodol ohonynt:

- 5.1.1 Buddsoddiad Llywodraeth Cymru: Mae'r cynllun presennol yn buddsoddi £10.27m yn ardal Y Bala, gyda £5.135m o'r swm hwn yn grant gan Lywodraeth Cymru. Noder fod grant Llywodraeth Cymru wedi'i gymeradwyo yn dilyn cyflwyno achos busnes llawn i'r Llywodraeth. Rhaglenwyd y prosesau statudol a'r broses ceisiadau am grant cyfalaf fel eu bod yn cael eu cwblhau a'u derbyn ymhell o flaen llaw dyddiad cychwyn y gwaith adeiladu. Er nad ydym yn rhagweld unrhyw effaith ar ein gallu i gwblhau'r prosiect adeiladu sydd bellach ar droed, bydd rhaid sicrhau fod y model amgen a gyflwynir i'r Cabinet ym mis Medi yn cyfarch/ateb gofynion llawn yr achos busnes, er mwyn sicrhau na fydd y newid yng nghyfeiriad y prosiect yn torri amodau a thelerau'r grant.

- 5.1.2 Parhad dewis darpariaeth eglwysig yn Ne Meirionnydd: Roedd yr angen i bennu statws cyfreithiol y Campws yn destun ystyriaeth fanwl yn ystod y cyfnod ymgynghori, y cyfnod gwrthwynebu, a'r adroddiad Cabinet dyddiedig 15 Medi 2015. Un o'r rhesymau a'r ffactorau dros ymgynghori ar osod statws Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru), ar y Campws arfaethedig oedd y gyd-ddarpariaeth sy'n bodoli ar hyn o bryd yn y dalgylch, sef darpariaeth Wirfoddol a Gynorthwyr, (VA), yn Ysgol Beuno Sant, yn ogystal â'r penderfyniad strategol i sicrhau parhad dewis o ddarpariaeth o fewn ardal ehangach yn Ne'r Sir. Bydd y ffactorau hyn yn parhau fel ystyriaethau wrth i'r Cyngor ystyried y ffordd ymlaen.

- 5.1.3 Pe penderfynir cefnogi'r argymhellion bydd angen cychwyn proses ymgynghorol amgen. Fel rhan o'r broses yma, bydd yr Awdurdod yn ail ymweld a diweddarau'r asesiadau effaith gwreiddiol ac yn adrodd ar y canlyniadau fel rhan o'r broses o lunio ac ymgynghori ar unrhyw gynnig diwygiedig. Bydd hyn yn cynnwys yr asesiad presennol o'r Effaith ar Gydraddoldeb. Bydd y mater o alw/angen am fath penodol o ddarpariaeth

hefyd yn derbyn sylw yn y broses ymgynghori. Mae'r asesiadau cyfredol ar gael ar wefan y Cyngor www.gwynedd.llyw.cymru/trefniadaethysgolion Byddwn yn adrodd ar y camau hyn ym mis Medi.

6 CAMAU NESAF

- 6.1 Pe byddai'r Cabinet yn cefnogi'r argymhellion a gyflwynir yn yr adroddiad hwn, yna cynigir yr amserlen isod ar gyfer symud y cynllun yn ei flaen:

Camau	Amserlen Amlinellol
Gwaith llunio model amgen – Gwerthusiad opsiynau a chynnal asesiadau effaith	Gorffennaf 2017
Rhag-ymgynggori gyda'r Eglwys yng Nghymru	Gorffennaf – Awst 2017
Adroddiad Cabinet – Cadarnhau'r model amgen a chaniatâd i gynnal cyfnod o ymgynghori statudol	Medi 2017

7 ARGYMHELLIAD

Fe geisir cefnogaeth y Cabinet i'r argymhellion canlynol:

- Tynnu'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru) yn ei ôl, yn unol ag adran 55 (5) o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013.
- Yn ddarostyngedig ar dderbyn cefnogaeth i'r argymhelliad uchod (i), comisiynu adroddiad pellach ar gyfer Medi 2017 i gyflwyno model amgen ar gyfer ymgynghoriad sy'n cyfarch a chyd-fynd â gofynion yr Achos Busnes sydd wedi ei gymeradwyo gan y Llywodraeth.
- Dirprwyo'r hawl i'r Aelod Cabinet Addysg gynnal rhag-ymgynggoriad gyda'r Eglwys yng Nghymru yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013 ac adrodd ar y canlyniadau i'r Cabinet ym mis Medi 2017.

Dogfennau Cefndirol

- Adroddiad Cabinet 14 Chwefror 2017 (**atodiad 3**)
- Adroddiad i'r Cabinet ar y cynnig gwreiddiol Medi 2015 - www.gwynedd.llyw.cymru
- [Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013](#)

Barn yr Aelodau Lleol

Bydd unrhyw sylwadau gan yr Aelodau Lleol yn cael eu cyflwyno yn y cyfarfod.

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

“Mae Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ynghyd a’r Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013 yn gosod fframwaith manwl ar gyfer sefydlu a threfnu darpariaeth ysgolion Cymunedol, Gwirfoddol ac Arbennig. Mae Adran 55 yn gosod dyletswydd i weithredu ar gynnig sydd wedi ei gadarnhau ond hefyd yn sefydlu’r amgylchiadau ble gellir penderfynu peidio â gweithredu. Adroddir ar y rhiniogau yma yn yr adroddiad a’r amgylchiadau sydd yn arwain at yr argymhelliad. Ymgynghorwyd ar y bwriad yn dilyn penderfyniad y Cabinet ym Mis Chwefror a bydd rhaid i’r Cabinet ystyried y canlyniadau yma ynghyd a’r ffactorau eraill wrth ddod i gasgliad terfynol ar y seiliau yn y Ddeddf.”

Y Pennaeth Cyllid:

“Dylid ceisio datrys y sefyllfa bresennol yn ymwneud a’r ysgol i’w sefydlu yn nalgylch y Berwyn yn ddi-oed, trwy ddilyn trefn briodol. Dylid anelu i isafu’r risg ariannol, trwy hawlio a defnyddio’r arian grant ar amser, gan osgoi llithriad yn amserlen y prosiect cyfalaf.”